

Dyplomacja czasu wojny

140

2 wrz 2
1. IX. 39
wysł. 14.17
otr. 14.5.

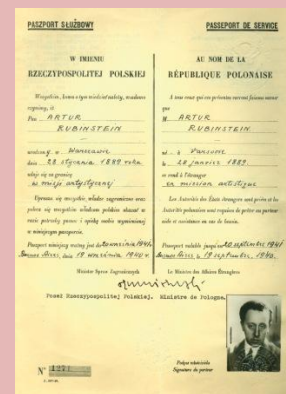
Telegraf wysł. 54
Mamcy ds. o świadczeniach
polec. podjętych w sprawie świadczenia
wojennej pomocy Polsce. Proszę o
wskazanie ad do kogoś. Proszę o
świadczanie wad tamtej.

Reck.

Działania polskiej dyplomacji w czasie II wojny światowej

Materiały archiwalne MSZ RP
Autor tekstów: ambasador Marek Pernal

Η διπλωματία εν καιρώ πολέμου

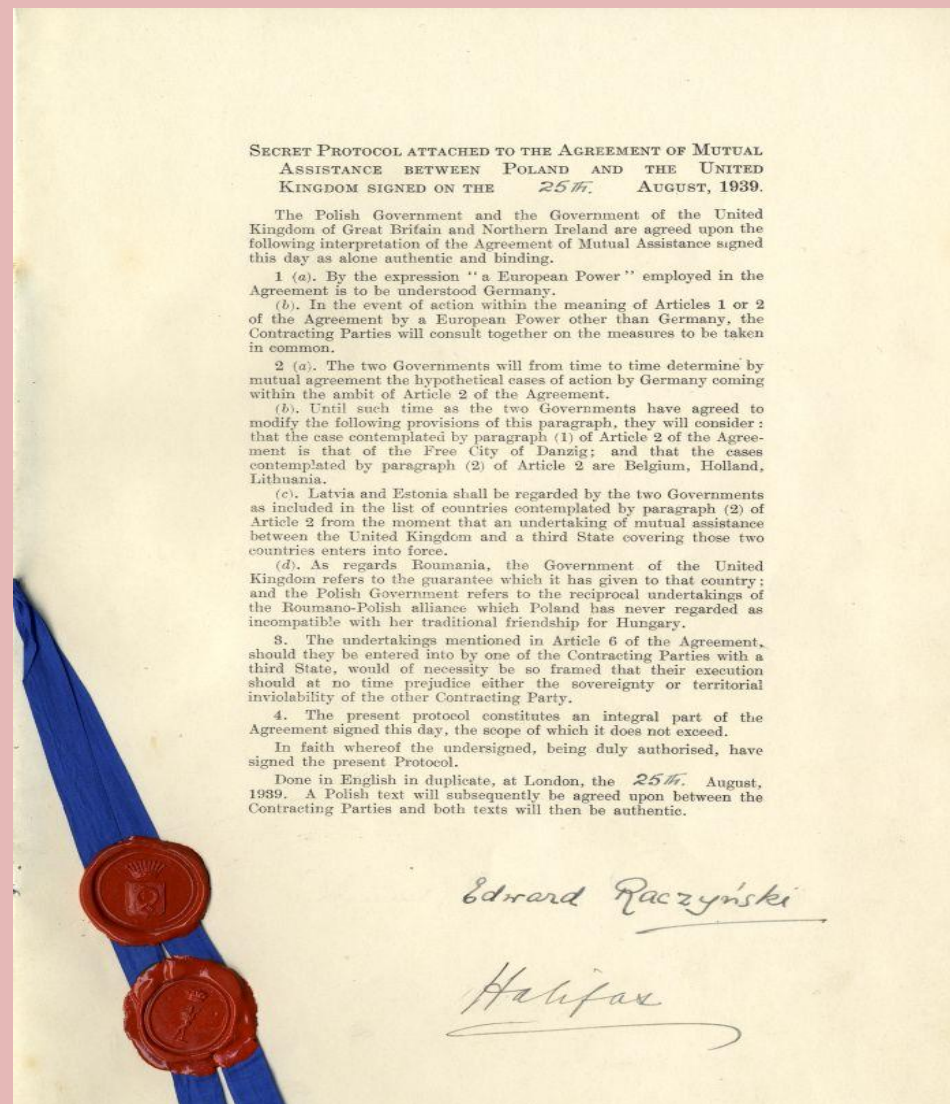
Οι ενέργειες της πολωνικής διπλωματίας στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο

Αρχειακό υλικό του Υπουργείου Εξωτερικών της Πολωνίας
Κείμενα: πρέσβης Μάρκε Πέρναλ

Η δύναμη των συνθηκών

Εμπιστευτήκαμε τους συμμάχους μας. Η Πολωνία μπήκε στην περίοδο του πολέμου, γεμάτη πίστη στη δύναμη των συνθηκών που είχε συνάψει με τους ευρωπαίους εταίρους της από τις αρχές της δεκαετίας του 1920. Η πρώτη από αυτές ήταν η πολωνική-γαλλική συμφωνία της 19ης Φεβρουαρίου 1921. Υπογράφηκε στο Παρίσι από τους υπουργούς Εξωτερικών Αριστείδη Μπριάντ και Ευστάθιο Σαπιέχα και για το νεοσύστατο πολωνικό κράτος ήταν ένας παράγοντας που σταθεροποιούσε τη θέση του ενόψει μιας πιθανής απειλής από τη Γερμανία. Η μυστική στρατιωτική σύμβαση που τη συνόδευε, προέβλεπε ότι σε περίπτωση γερμανικής επίθεσης, και οι δύο χώρες θα παρείχαν η μία στην άλλη «αποτελεσματική και άμεση βοήθεια». Η αμυντική σύμβαση Πολωνίας-Ρουμανίας υπογράφηκε στο Βουκουρέστι δύο εβδομάδες αργότερα και παρατάθηκε το ως 1926 δεσμεύοντας την Πολωνία και τη Ρουμανία με την υποχρέωση της αμοιβαίας προστασίας έναντι οποιασδήποτε εξωτερικής επίθεσης.

Η ΕΣΣΔ, αν και δύσκολο να αναγνωρισθεί ως σύμμαχος της Πολωνίας, ήταν, ωστόσο, το συμβαλλόμενο μέρος στο σύμφωνο μη επίθεσης που υπεγράφη στις 25 Ιουλίου 1932, όπου και τα δύο κράτη «παραιτήθηκαν από τον πόλεμο ως εργαλείο εθνικής πολιτικής στις αμοιβαίες σχέσεις τους και δεσμεύτηκαν να απέχουν από επιθετικές ενέργειες καθώς και να μην εισβάλουν το ένα στο άλλο». Τον Μάιο του 1934, το σύμφωνο μη επίθεσης παρατάθηκε ως τις 31 Δεκεμβρίου 1945. Ήταν σε ισχύ στις 17 Σεπτεμβρίου 1939, όταν τα στρατεύματα της ΕΣΣΔ εισέβαλαν στην ανατολική Πολωνία! Λίγο πριν ξεσπάσει ο πόλεμος, βασικός παράγοντας για τη διασφάλιση της ακεραιότητας της Πολωνίας επρόκειτο να γίνει η συμφωνία αμοιβαίας βοήθειας Πολωνίας-Βρετανίας για την οποία έγιναν βιαστικές διαπραγματεύσεις την περίοδο εντάσεων στις σχέσεις Πολωνίας-Γερμανίας και υπογράφηκε στις 25 Αυγούστου 1939. Η συμφωνία προέβλεπε την άμεση στρατιωτική βοήθεια σε περίπτωση γερμανικής επίθεσης εναντίον ενός από τα μέρη.

Το κείμενο του μυστικού πρωτοκόλλου της συμφωνίας αμοιβαίας βοήθειας Πολωνίας-Βρετανίας από τις 25 Αυγούστου 1939, με τις σφραγίδες και τις υπογραφές του Πρέσβη της Πολωνίας Έντουαρντ Ρατσίνσκι και του Υπουργού Εξωτερικών της Μεγάλης Βρετανίας Λόρδου Χάλιφαξ.

Το κρυπτογραφημένο τηλεγράφημα του Υπουργού Μπεκ

Λοιπόν – πόλεμος! Την 1η Σεπτεμβρίου 1939, αμέσως μετά τη γερμανική επίθεση, οι ενέργειες της πολωνικής διπλωματίας επικεντρώθηκαν στην εφαρμογή των διατάξεων των συμφωνιών συμμαχίας με τη Μεγάλη Βρετανία και τη Γαλλία. Τις πιο σημαντικές αποστολές είχαν οι πρεσβευτές της Πολωνίας στο Λονδίνο – ο Έντουαρντ Ρατσίνσκι και στο Παρίσι – ο Ιούλιους Λουκασιέβιτς, στους οποίους ο υπουργός Γιούζεφ Μπεκ έστειλε ένα κρυπτογραφημένο τηλεγράφημα την 1η Σεπτεμβρίου πριν από τις 7 το πρωί: «1. Θα ήθελα να σας ζητήσω, κύριε Πρέσβη, να ενημερώσετε την Κυβέρνηση στην οποία είστε διαπιστευμένος, ότι παρά την πολωνική συνεργασία στην πρωτοβουλία της Μεγάλης Βρετανίας, γνωστή στις συμμαχικές κυβερνήσεις, ο γερμανικός στρατός επιτέθηκε το πρωί στην πολωνική επικράτεια πραγματοποιώντας ταυτόχρονα αεροπορικούς βομβαρδισμούς σε πολλές πόλεις. 2. Η Πολωνική Κυβέρνηση αποφασισμένη να υπερασπιστεί την ανεξαρτησία και την αξιοπρέπεια της Πολωνίας μέχρι τέλους, είναι πεπεισμένη ότι, σύμφωνα με τις υφιστάμενες συνθήκες, θα λάβει άμεση βοήθεια από τους συμμάχους της σε αυτόν τον αγώνα».

Η Μεγάλη Βρετανία και η Γαλλία, εκπληρώνοντας τις υποχρεώσεις τους, στις 3 Σεπτεμβρίου κήρυξαν πόλεμο στο Τρίτο Ράιχ. Δυστυχώς, η Πολωνία δεν έλαβε τη στρατιωτική υποστήριξη που περίμενε. Ο γαλλικός και ο βρετανικός στρατός δεν προχώρησαν σε στρατιωτικές δράσεις εναντίον της Γερμανίας.

140

2 11 22
1. IX. 39
μυστ. 14.17
από 17.5.

Telegr. μυστ. 54
Niemcy dzis' o nicie nie powiedzieli
nic o podstępnym naszym dołączeniu
do wojny przeciw Polsce. Państwo
nie wie o naszym dołączeniu do wojny.
Beck.

Το ημερολόγιο απορρήτων της Πρεσβείας της Πολωνίας στη Χάγη με το τηλεγράφημα του Υπουργού Μπεκ από την 1^η Σεπτεμβρίου, με οδηγίες για ενημέρωση της τοπικής κυβέρνησης σχετικά με τη γερμανική επίθεση. Τηλεγραφήματα ίδιου περιεχομένου εστάλησαν σε όλες τις πρεσβείες της Πολωνίας.

Η επικίνδυνη αποστολή του πρέσβη Λίπσκι

Τι συνέβη μετά το ξέσπασμα του πολέμου στην πολωνική πρεσβεία στο Βερολίνο, με τον επικεφαλής της, τον πρέσβη Γιούζεφ Λίπσκι και τους πολωνούς διπλωμάτες στο Γ' Ράιχ; Μετά την επίθεση της Γερμανίας στην Πολωνία, ο Λίπσκι μαζί με το προσωπικό της πρεσβείας και του γενικού προξενείου στο Βερολίνο μεταφέρθηκαν στις 3 Σεπτεμβρίου στην Κοπεγχάγη. Εκεί αποφάσισε να εφαρμόσει ένα επικίνδυνο σχέδιο. Ήθελε να επιστρέψει στην Πολωνία και, παρά το χάος του πολέμου, να αναζητήσει τον Υπουργό Μπεκ ώστε να του δώσει προσωπικά αναφορά για το τι συνέβη τις τελευταίες ώρες πριν από την έναρξη του πολέμου στο Βερολίνο. Αξιοποιώντας όλα τα μεταφορικά μέσα πέρασε από τη Στοκχόλμη, το Ελσίνκι, το Ταλίν και τη Ρίγα και στις 9 Σεπτεμβρίου έφτασε στο Βίλνιους. Από εκεί, πέρασε από το Μπαρανοβίτσε και το Ρούβνε στο Κσεμιένιετς και το Κούτι, όπου κατάφερε να δώσει την προσωπική του αναφορά στον υπουργό, προτού η εξόριστη πολωνική κυβέρνηση περάσει τα σύνορα Πολωνίας-Ρουμανίας. Ύστερα ήθελε να επιστρέψει στη Βαρσοβία, αλλά αυτό αποδείχθηκε πλέον αδύνατο.

Η περαιτέρω πολεμική πορεία του Λίπσκι ήταν εξίσου περιπετειώδης και δραματική. Στις 18 Σεπτεμβρίου βρέθηκε στη Ρουμανία, από όπου ταξίδεψε στη Γαλλία και κατετάγη ως εθελοντής οπλίτης στον σχηματιζόμενο εκεί πολωνικό στρατό. Στο στρατόπεδο εκπαίδευσης στο Coëtquidan αποφοίτησε από τη σχολή ευελπίδων και μετά από μια γερμανική επίθεση στη Γαλλία πολέμησε με την 1η Μεραρχία Γρεναδιέρων. Αιχμαλωτίστηκε από τους Γερμανούς, δραπέτευσε από το στρατόπεδο στην Αλσατίας και μέσω Γαλλίας και Ισπανίας κατάφερε να φτάσει στο Λονδίνο. Προήχθη στο βαθμό του υπολοχαγού και από τον Νοέμβριο του 1940 έως τον Σεπτέμβριο του 1946 ήταν πολιτικός σύμβουλος και σύνδεσμος με το Υπουργείο Εξωτερικών για τρεις διαδοχικούς αρχηγούς του Πολωνικού Στρατού: τον Βλαντίσλαφ Σικόρσκι, τον Καζίμιεζ Σοσκόφσκι και τον Βλαντίσλαφ Άντερς.

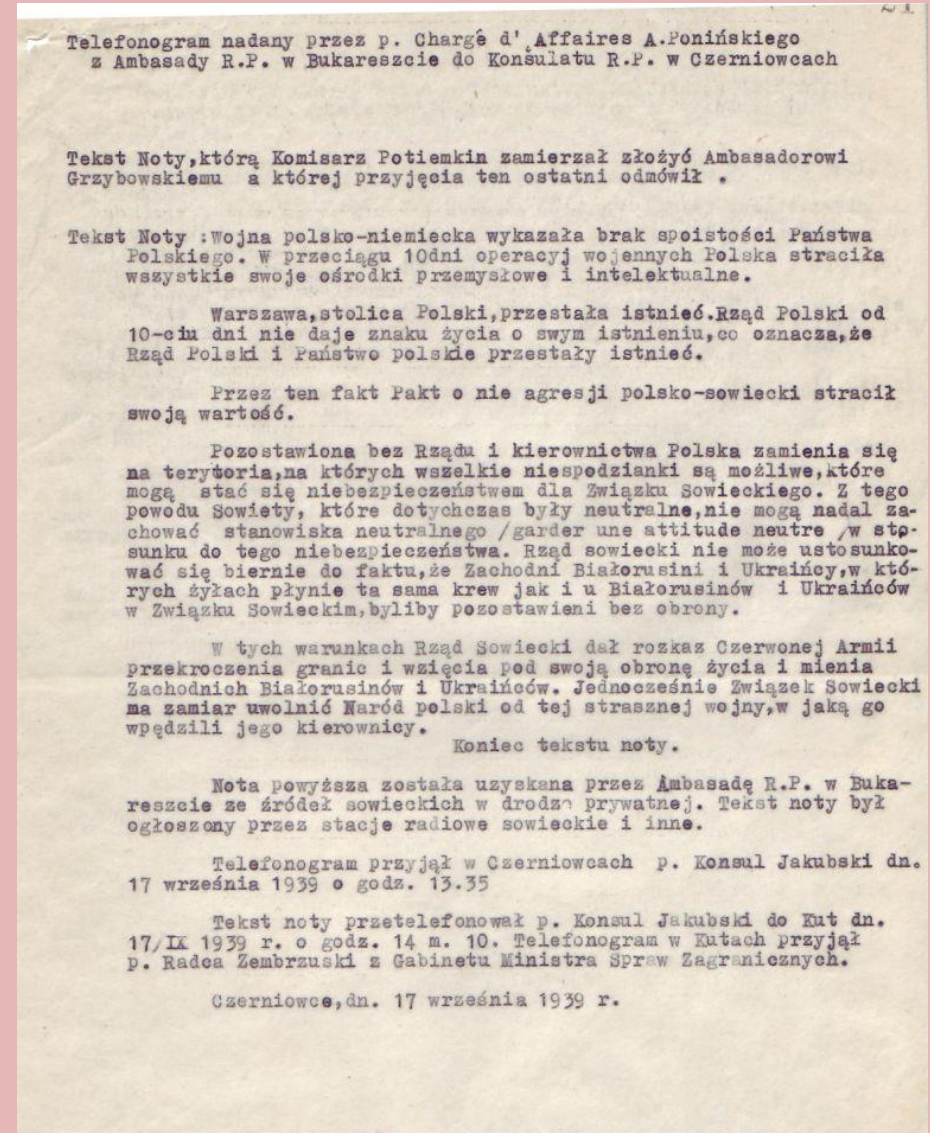

Ο Γιούζεφ Λίπσκι (δεξιά) ως σύμβουλος του αρχηγού του Πολωνικού Στρατού, στο Κάιρο, στις 13 Νοεμβρίου 1943, σε συνομιλία με τον συνταγματάρχη Αντώνη Συμάνσκι, ο οποίος το 1939 ήταν στρατιωτικός ακόλουθος στην Πολωνική Πρεσβεία στο Βερολίνο, αργότερα αιχμαλωτίστηκε από τους Γερμανούς και έφυγε από την ΕΣΣΔ με τον Πολωνικό Στρατό. Η συζήτηση στο Κάιρο ήταν η πρώτη συνάντηση των δύο διπλωματών από τον Σεπτέμβριο του 1939.

Η διακοίνωση που δεν δέχθηκε ο Πρέσβης Γκζιμπόφσκι

Στις 17 Σεπτεμβρίου, η Πολωνία που πολεμούσε απέναντι στη γερμανική εισβολή δέχτηκε ένα πισώπλατο πλήγμα. Περίπου ενάμισι εκατομμύριο στρατιώτες του Κόκκινου Στρατού μπήκαν την αυγή στα ανατολικά της Πολωνίας. Έτσι, η Σοβιετική Ένωση πραγματοποίησε την πολιτική της πρόθεση να επεκτείνει τη ζώνη επιρροής της, που περιλαμβάνονταν στο μυστικό πρωτόκολλο του Γερμανοσοβιετικού Συμφώνου μη Επίθεσης, το οποίο υπεγράφη στις 23 Αυγούστου 1939 από τους υπουργούς εξωτερικών του Γ' Ράιχ και την ΕΣΣΔ - Γιοάχιμ φον Ρίμπεντροπ και Βιατσεσλάβ Μολότοφ.

Λίγο πριν από την εισβολή, στις 3 το πρωί, ο αναπληρωτής κομισάριος εξωτερικών της ΕΣΣΔ, Βλαντιμίρ Ποτέμκιν, κάλεσε τον πολωνό Πρέσβη στη Μόσχα, Βάτολαφ Γκζιμπόφσκι και προσπάθησε να του επιδώσει μία διακοίνωση που δικαιολογούσε την εισβολή του Κόκκινου Στρατού στην Πολωνία. Ο Πρέσβης απέρριψε το επιχειρήματά του για την δήθεν πτώση του πολωνικού κράτους και αρνήθηκε να δεχτεί το έγγραφο. Το κείμενο της διακοίνωσης έφτασε το μεσημέρι της ίδιας μέρας στα χέρια του Υπουργού Εξωτερικών Γ. Μπεκ, ο οποίος βρισκόταν στα σύνορα Πολωνίας – Ρουμανίας. Ο Υπουργός επικρότησε τη στάση του Πρέσβη και διέταξε το προσωπικό τεσσάρων πολωνικών διπλωματικών αποστολών – της πρεσβείας στη Μόσχα και των προξενείων στο Κίεβο, στο Μινσκ και στο Λένινγκραντ – να εγκαταλείψουν την ΕΣΣΔ. Η αποχώρηση εμποδίστηκε από τις σοβιετικές αρχές, οι οποίες ενέκριναν την διπλωματική ασυλία μόνο στον Πρέσβη Γκζιμπόφσκι. Οι Ρώσοι άλλαξαν γνώμη και εξέδωσαν βίζες εξόδου στους Πολωνούς μετά την παρέμβαση των πρεσβευτών άλλων δυτικών κρατών. Το πολωνικό διπλωματικό προσωπικό δεν μπόρεσε να αποχωρήσει από την ΕΣΣΔ μέχρι τις 10 Οκτωβρίου. Παρά τις απεγνωσμένες προσπάθειες δεν στάθηκε δυνατόν να βρεθεί ο Πολωνός Γενικός Πρόξενος στο Κίεβο, Γιέζυ Ματουσίνσκι, ο οποίος πιθανότατα συνελήφθη και δολοφονήθηκε από το NKVD.

Τηλεγράφημα της Πρεσβείας της Πολωνίας στο Βουκουρέστι με το κείμενο της σοβιετικής διακοίνωσης της 17ης Σεπτεμβρίου 1939.

Στη ρουμάνικη παγίδα

Στις 17 Σεπτεμβρίου περίπου στις 11:00, μια πομπή αυτοκινήτων διήλθε από την γέφυρα στον ποταμό Τσερέμος στο Κούτι. Ο Πρόεδρος της Πολωνίας Ιγκνάτσι Μοσσίτσκι, ο Πρωθυπουργός Φελίτσιαν Σλάβοϊ - Σκλαντκόφσκι, ο Υπουργός Γιούζεφ Μπεκ μαζί με άλλα μέλη της κυβέρνησης, αξιωματούχους του Υπουργείου Εξωτερικών και μια ομάδα ξένων διπλωμάτων διαπιστευμένων στην Πολωνία, έφυγαν από το έδαφος της Πολωνίας και εισήλθαν στη Ρουμανία. Οι εκπρόσωποι των υψηλότερων πολωνικών αρχών περίμεναν ότι η ρουμανική πλευρά θα τους επέτρεπε να περάσουν από τη χώρα τους για να ταξιδέψουν στη Γαλλία. Δεν συνέβη. Προβάλλοντας μία δικαιολογία σχετικά με την ουδετερότητα της Ρουμανίας και την απειλή από τη ναζιστική Γερμανία, οι αρχές του Βουκουρεστίου αποφάσισαν να αιχμαλωτίσουν όλους τους κορυφαίους πολωνούς πολιτικούς, παραπλανώντας τους αρχικά με προετοιμασίες για την συνέχεια του ταξιδιού τους. Ο Πρόεδρος, τα μέλη της κυβέρνησης και ο Αρχηγός του Πολωνικού Στρατού στερήθηκαν του δικαιώματος να ενεργούν και να κυκλοφορούν ελεύθερα.

Μεταξύ 18 και 30 Σεπτεμβρίου 1939, ο Ρότζερ Ρατσίνσκι, πολωνός Πρέσβης στη Ρουμανία, έγινε το πρόσωπο κλειδί των επαφών του Προέδρου της Πολωνίας με τα άλλα μέλη της κρατικής ηγεσίας. Ήταν το μόνο άτομο που μπορούσε να επικοινωνήσει με τους αιχμαλώτους και ταυτόχρονα με άλλους πολωνούς πολιτικούς που προσπαθούσαν να δημιουργήσουν την εξόριστη πολωνική κυβέρνηση στη Γαλλία. Χάρη στην προσωπική του παρέμβαση, ο Ρατσίνσκι κατάφερε να πείσει τον Μοσσίτσκι να παραδώσει το αξίωμα του Προέδρου της Πολωνίας στον Βλαντίσλαβ Ρατσκιέβιτς, κάτι που επέτρεψε την ίδρυση της κυβέρνησης του στρατηγού Σικόρσκι και τη διατήρηση της συνέχειας των συνταγματικών αρχών του πολωνικού κράτους στην εξορία.

Το 1942 ο Ρότζερ Ρατσίνσκι έγινε Πρέσβης της Πολωνίας διαπιστευμένος στην εξόριστη ελληνική κυβέρνηση, με την οποία ταξιδέψε στο Λονδίνο, Κάιρο και Αθήνα, όπου και πέθανε τον Νοέμβριο του 1945.

Συνοριακή γέφυρα στον ποταμό Τσερέμος στο Κούτι

Το νέο Υπουργείο Εξωτερικών

Ο Αύγουστ Ζαλέσκι ανέλαβε το Υπουργείο Εξωτερικών στην κυβέρνηση που συγκροτήθηκε από τον Στρατηγό Σικόρσκι στο Παρίσι την 1η Οκτωβρίου 1939. Ο νέος Υπουργός Εξωτερικών ήταν γνωστό πρόσωπο στον κόσμο της διπλωματίας. Πριν από τον πόλεμο, ηγήθηκε των πολωνικών διπλωματικών αποστολών στην Ελβετία, την Ελλάδα και την Ιταλία, και το 1926-32 ηγήθηκε του Υπουργείου Εξωτερικών σε έντεκα διαδοχικές πολωνικές κυβερνήσεις. Παρέμεινε Υπουργός Εξωτερικών μέχρι τον Ιούλιο του 1941, όταν παραιτήθηκε για να διαμαρτυρηθεί εναντίον των διατάξεων της Συμφωνίας Σικόρσκι – Μάισκι και λόγω της περιθωριοποίησης του ρόλου του Υπουργείου Εξωτερικών στις διαπραγματεύσεις για την συμφωνία.

Η οργάνωση των εργασιών του υπουργείου δεν ήταν απλή υπόθεση. Η έδρα του βρισκόταν για δυο μήνες στο κτίριο της πολωνικής πρεσβείας στο Παρίσι, η οποία εξυπηρετούσε και άλλες πολωνικές αρχές. Η κατάσταση βελτιώθηκε ελαφρώς όταν στις 22 Νοεμβρίου 1939, το Υπουργείο μετακόμισε με όλη την κυβέρνηση στην πόλη Ανζέ, περίπου 300 χλμ νοτιοανατολικά του Παρισιού. Οι γαλλικές αρχές πρότειναν αυτήν την τοποθεσία λόγω της απόστασής της από τα γερμανικά σύνορα και της ιστορικής σχέσης της περιοχής Ανζού με την Πολωνία. Η σταθεροποίηση διήρκεσε μόνο επτά μήνες. Μετά την εισβολή του Γ' Ράιχ στη Γαλλία, η πολωνική κυβέρνηση, μετά από σύσταση των γαλλικών αρχών, μετακόμισε στις 14 Ιουνίου στο Λιμπούρν κοντά στο Μπορντώ και τις ακτές του Ατλαντικού. Μετά από μια σύντομη παραμονή στην πόλη, η ομάδα των σημαντικότερων πολωνών πολιτικών, με τον Πρόεδρο Ρατσκιέβιτς και τον Υπουργό Ζαλέσκι φυγαδεύτηκε στο Λονδίνο με το βρετανικό καταδρομικό HMS «Arethusa».

Η κυβερνητική σύσκεψη στο Ανζέ τον Δεκέμβριο του 1939. Από αριστερά: ο Πρωθυπουργός Σικόρσκι και οι υπουργοί: Χάλλερ, Στράσμπουργκερ και Ζαλέσκι.

Η τελευταία Συνέλευση της Κοινωνίας των Εθνών

Το σύστημα συλλογικής ασφάλειας που δημιουργήθηκε ως αποτέλεσμα του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου αποδείχθηκε αναποτελεσματικό και βραχύβιο. Οι προσπάθειες της Κοινωνίας των Εθνών, που δημιουργήθηκε το 1920 με πρωτοβουλία του Προέδρου των ΗΠΑ Γούντροου Γουίλσον, δεν εμπόδισαν μια νέα σύγκρουση το 1939. Η τελευταία, έκτακτη Συνέλευση της ΚτΕ πραγματοποιήθηκε στη Γενεύη τον Δεκέμβριο του 1939, με την συμμετοχή της πολωνικής αντιπροσωπείας. Το θέμα της ήταν η επίθεση της ΕΣΣΔ στη Φινλανδία. Επειδή η Συνέλευση της ΚτΕ δεν είχε συζητήσει προηγουμένως τη γερμανική επίθεση εναντίον της Πολωνίας, η σύνοδος του Δεκεμβρίου θα μπορούσε να ήταν η πρώτη ευκαιρία για την κυβέρνηση του στρατηγού Σικόρσκι να παρουσιάσει τη θέση της. Δυστυχώς, η συντηρητική στάση των δυτικών δυνάμεων και η φοβική πολιτική των ελβετικών αρχών εμπόδισαν την Πολωνία να κατηγορήσει ανοιχτά το Γ΄ Ράιχ. Σε αυτήν την περίπτωση, ο επικεφαλής της πολωνικής αντιπροσωπείας, Υφυπουργός Εξωτερικών Ζίγκμουντ Γκραλίνσκι, στην ομιλία του στις 14 Δεκεμβρίου παρέλειψε το πολωνογερμανικό ζήτημα, εστιάζοντας στη γενική καταδίκη όλων των επιθετικών πολέμων και εκφράζοντας την αλληλεγγύη προς τους Φιλανδούς. Ωστόσο, οι προθέσεις του έγιναν αντιληπτές και ο λόγος του έγινε ευρέως κατανοητός.

Κατά τη διάρκεια των εργασιών του Δεκεμβρίου, η Συνέλευση της Κοινωνίας των Εθνών αποφάσισε να διαγράψει την ΕΣΣΔ από μέλος της, κάτι που όμως δεν επηρέασε καθόλου την πορεία του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου.

Πολωνική αντιπροσωπεία στην αίθουσα συνεδριάσεων της Συνέλευσης της Κοινωνίας των Εθνών : δεύτερος από δεξιά ο Σύλβιν Στράκατς, εκπρόσωπος της Πολωνίας στην ΚτΕ, τρίτος ο Καζίμιεζ Τρέμπιτσκι, Γενικός Πρόξενος στη Γενεύη, τέταρτος ο Ιγκνάτσι Γιαν Παντερέφσκι, πέμπτος ο Ζίγκμουντ Γκραλίνσκι, έκτος ο Γιαν Μοτζελέφσκι, πρώην πρέσβης στην Ελβετία και εκπρόσωπος του Πολωνικού Ερυθρού Σταυρού σε αυτή τη χώρα.

Στα όπλα!

Ένας από τους κυρίαρχους στόχους της κυβέρνησης του στρατηγού Σικόρσκι στη Γαλλία ήταν η δημιουργία του Πολωνικού Στρατού. Το Υπουργείο Εξωτερικών και οι πολωνικές διπλωματικές και προξενικές αποστολές διαδραμάτισαν βασικό ρόλο σε αυτές τις προσπάθειες. Οι πολωνικές αρχές εκτίμησαν ότι οι ανθρώπινοι πόροι στους οποίους θα μπορούσαν να βασιστούν για τον σχηματισμού των μονάδων θα ήταν 165 με 185 χιλιάδες άτομα. Αρχικά υπολογίστηκαν οι περίπου μισό εκατομμύριο μέλη της πολωνικής διασποράς στη Γαλλία. Ο Γενικός Πρόξενος στη Λιλ, ο Αλεξάντερ Καβαλκόφσκι ανέλαβε τη θέση του επικεφαλής του Κεντρικού Γραφείου Στρατολογίας. Μέχρι τον Ιούνιο του 1940, 124 χιλιάδες άντρες πέρασαν από την επιτροπή κατάταξης, από τους οποίους οι 103 χιλιάδες κρίθηκαν ικανοί να φέρουν όπλα.

Οι κατατάξεις συνεχίστηκαν και μετά την πτώση της Γαλλίας, όταν οι πολωνικές αρχές μεταφέρθηκαν στο Λονδίνο. Έχοντας υπόψη τις δυνατότητες νέων κατατάξεων, η πολωνική κυβέρνηση ξεκίνησε συνομιλίες με την κυβέρνηση των Ηνωμένων Πολιτειών και του Καναδά, ωστόσο, η κύρια πηγή της στρατολογίας παρέμεινε η πολωνική διασπορά στη Μεγάλη Βρετανία και, σε πολύ μικρότερο βαθμό, οι εθελοντές από χώρες της Νότιας Αμερικής. Ο Γενικός Πρόξενος της Πολωνίας, Κάρολ Ποζνάνσκι ήταν επικεφαλής της Προξενικής Επιτροπής Στρατολογίας που λειτουργούσε στην Πρεσβεία της Πολωνίας στο Λονδίνο. Κατά τη διάρκεια της πολεμικής περιόδου, εξέτασε αιτήσεις περισσότερων από 45 χιλιάδων ατόμων, τόσο πολωνών υπηκόων, όσο και αλλοδαπών, μεταξύ αυτών και 761 γυναικών - υποψηφίων για την Υπηρεσία Εθελοντριών Γυναικών!

Γραφείο της Προξενικής Επιτροπής Στρατολογίας στο Λονδίνο τον Οκτώβριο του 1939, πρώτος από δεξιά – ο ταγματάρχης Στέφαν Ντομπροβόσκι

Ο μόνος σύμμαχος των Βρετανών

Μετά την πτώση της Γαλλίας το 1940, η Πολωνία ήταν ουσιαστικά ο μοναδικός σύμμαχος της Μ. Βρετανίας με πραγματικά διαθέσιμες ένοπλες δυνάμεις. Οι στρατοί της Ολλανδίας και της Νορβηγίας είχαν ήδη συνθηκολογήσει και οι μονάδες των Ελεύθερων Γαλλικών Δυνάμεων μόλις είχαν αρχίσει να συγκροτούνται. Έτοιμοι να αντιμετωπίσουν τους Γερμανούς ήταν εκείνη την περίοδο οι πολωνοί αεροπόροι, ναυτικοί και μέρος των χερσαίων δυνάμεων, που αριθμούσαν περίπου 27 χιλιάδες στρατιώτες και αξιωματικούς ευρισκόμενους στη Μ. Βρετανία και στην Παλαιστίνη.

Υπό αυτές τις συνθήκες, ήταν επιτακτική ανάγκη να τεθούν οι κανόνες της στρατιωτικής συνεργασίας με την Μ. Βρετανία. Στις 5 Αυγούστου 1940, οι πρωθυπουργοί και υπουργοί εξωτερικών των δύο χωρών υπέγραψαν στην έδρα της βρετανικής κυβέρνησης στην Ντάουνινγκ Στριτ 10 συμφωνία, η οποία προέβλεπε, ότι «οι Πολωνικές Ένοπλες Δυνάμεις θα σχημάτιζαν τον στρατό της κυρίαρχης Πολωνικής Δημοκρατίας». Οι πολωνικές στρατιωτικές μονάδες θα διατηρούσαν την εθνική τους δομή, τα εμβλήματα, τους βαθμούς και τη διοίκηση. Για πολιτικούς σκοπούς και για να ενισχυθεί το ηθικό, η υπογραφή της συμφωνίας συνοδεύτηκε από μεγάλη επισημότητα, με «τελετουργικό που δεν συνηθίζεται υπό αυτές τις συνθήκες», όπως αφηγήθηκε στα απομνημονεύματά του ο Πρέσβης Έντουαρντ Ρατσίνσκι, ο οποίος συμμετείχε στις διαπραγματεύσεις. Στην τελετή υπογραφής παρόντες ήταν αρκετά μέλη της κυβέρνησης του Ουίνστον Τσόρτσιλ, με τον Υπουργό Εξωτερικών Λόρδο Χάλιφαξ και τους υπουργούς Πολέμου, Αεροπορίας, Εσωτερικών και Αποικιών.

Η υπογραφή της συμφωνίας. Καθιστοί από αριστερά: ο Υπουργός Εξωτερικών Λόρδος Χάλιφαξ, ο Πρέσβης Έντουαρντ Ρατσίνσκι, ο Πρωθυπουργός Βλαντίσλαβ Σικόρσκι, ο Πρωθυπουργός Ουίνστον Τσόρτσιλ, ο Υπουργός Εξωτερικών Αύγουστ Ζαλέσκι και τα μέλη του βρετανικού Πολεμικού Συμβουλίου Κλέμεντ Άττλι και Άρθουρ Γκρίνγκουτ. Στο βάθος όρθιοι: ο Υπουργός Πολέμου Άντονι Έντεν (πίσω από τον Σικόρσκι), ο Υπουργός Εσωτερικών Τζον Άντερσον (πίσω από τον Τσόρτσιλ) και ο Υπουργός Αποικιών Θωμάς Ίνσκιπ (πίσω από τον Ζαλέσκι).

Σημείο επαφής στη Βαρκελώνη

Ο πόλεμος δεν είχε αλλάξει μόνο την κατάσταση των πολωνικών διπλωματικών και προξενικών αρχών. Επηρέασε επίσης την λειτουργία και τα καθήκοντα των πολωνικών επίτιμων προξενείων. Σε περίοδο ειρήνης, οι επίτιμοι πρόξενοι ήταν συνήθως πολίτες ξένου κράτους, οι οποίοι δεν ανήκαν στο δυναμικό του υπουργείου και δεν λάμβαναν μισθό για τις υπηρεσίες τους. Ασχολούνταν κυρίως με την προώθηση των οικονομικών υποθέσεων της Πολωνίας. Μετά το ξέσπασμα του πολέμου, αυτός ο σκοπός δεν είχε πλέον νόημα. Από τον Σεπτέμβριο του 1939, σχεδόν 130 επίτιμα προξενεία σε όλο το κόσμο λειτουργούσαν ως σημεία πρόνοιας για τους πρόσφυγες από την Πολωνία και την τοπική πολωνική διασπορά.

Την μεγαλύτερη πρόκληση δέχθηκαν οι επίτιμοι πρόξενοι σε χώρες από τις οποίες περνούσαν οι προσφυγικές ροές πολιτών και στρατιωτικών από την κατεχόμενη Πολωνία. Τα επίτιμα προξενεία τους παρείχαν ενημέρωση, βοηθούσαν στην εύρεση κατοικίας και μεταφορικών μέσων, προστάτευαν τους φυγάδες από τα στρατόπεδα συγκέντρωσης. Το πιο δραστήριο ήταν το Επίτιμο Προξενείο στη Βαρκελώνη με επικεφαλής τον Πρόξενο Εντουάρντο Ροδόν υ Μπλάσα. Αποτελούσε σημείο επαφής για πολωνούς πολίτες και στρατιωτικούς, οι οποίοι το 1939-1942 έφευγαν παράνομα από τη Γαλλία προς στην Ισπανία, με σκοπό να φτάσουν στη Μ. Βρετανία μέσω Πορτογαλίας. Το προξενείο τους παρείχε διαμονή, πλαστά έγγραφα και μεταφορικά μέσα ως τη Μαδρίτη. Πρόσφερε επίσης βοήθεια στους συλληφθέντες από τις ισπανικές αρχές.

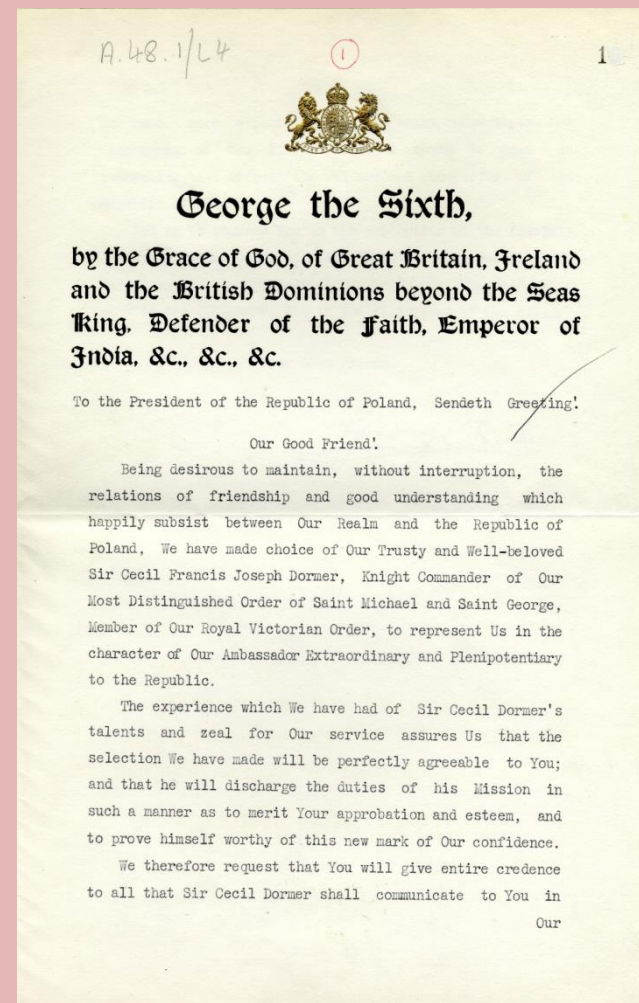

Ο Πρόξενος Εντουάρντο Ροδόν υ Μπλάσα και η Βάντα Μόρμπιτζερ στο μπαλκόνι του Επίτιμου Προξενείου της Πολωνίας στην Βαρκελώνη (δεκαετία του 1930).

Το πολεμικό διπλωματικό πρωτόκολλο

Καθ' όλη τη διάρκεια του πολέμου, η πολωνική κυβέρνηση διατηρούσε ενεργές διπλωματικές επαφές με χώρες του αντιχιτλερικού συνασπισμού και με ουδέτερες χώρες. Η βούληση συνεργασίας αποδεικνύεται από την διατήρηση των ξένων αποστολών διαπιστευμένων στην πολωνική κυβέρνηση και η τοποθέτηση νέων πρέσβων και αντιπροσώπων. Αμέσως μετά τον σχηματισμό της πολωνικής κυβέρνησης στη Γαλλία, οι προπολεμικοί πρέσβεις της Μεγάλης Βρετανίας, της Γαλλίας, των ΗΠΑ και της Τουρκίας ανέλαβαν τα καθήκοντά τους, και αργότερα επίσης οι αντιπρόσωποι της Βραζιλίας, της Τσεχοσλοβακίας, του Βελγίου και των Κάτω Χωρών. Οι πρώτοι τέσσερις συμμετείχαν το 1940 στις εκδηλώσεις με αφορμή τον σχηματισμό του Πολωνικού Στρατού στη Γαλλία. Η παρουσία τους αναβάθμιζε το διεθνές κύρος της πολωνικής εξόριστης κυβέρνησης και υπογράμμιζε τη σημασία που έδιναν οι σύμμαχοι στην ανασυγκρότηση των πολωνικών ενόπλων δυνάμεων.

Πολλοί διπλωμάτες ξεκίνησαν την αποστολή τους μετά την μετακίνηση των πολωνικών αρχών στο Λονδίνο. Τον Μάιο του 1941, επέδωσαν τα διαπιστευτήριά τους στον πρόεδρο Βλαντίσλαβ Ρατσκιέβιτς οι νέοι πρέσβεις της Μεγάλης Βρετανίας, τον Σεπτέμβριο – μετά την επαναφορά των διπλωματικών σχέσεων με την ΕΣΣΔ – ο πρέσβης της Σοβιετικής Ένωσης, και το Νοέμβριο ο αντιπρόσωπος του Καναδά. Τον Μάιο του 1943 έληξε η διετής διένεξη σχετικά με τη διαπίστευση αντιπροσώπου του Βατικανού. Η βρετανική κυβέρνηση αρνήθηκε να παραχωρήσει τα διπλωματικά προνόμια στον Ιταλό Αλφρέντο Πατσίνι, αντιπρόσωπο της Αγίας Έδρας στο διάστημα της παραμονής της πολωνικής κυβέρνησης στη Γαλλία, και δέχτηκε τελικά το διορισμό του Αρχιεπισκόπου Ουίλιαμ Γκοντφρέι, βρετανού πολίτη.

Τα διαπιστευτήρια του Πρέσβη της Μ. Βρετανίας Σεσίλ Φράνσις Ντόρμερ υπογεγραμμένα από τον Βασιλιά Γεώργιο ΣΤ΄

Πρεσβείες, μόνιμες αντιπροσωπίες και προξενεία

Μέχρι τον Σεπτέμβριο του 1939, η Πολωνία διέθετε 10 πρεσβείες, 20 μόνιμες αντιπροσωπίες, 24 γενικά προξενεία, 42 προξενεία και περίπου 130 επίτιμα προξενεία σε όλο τον κόσμο. Το ξέσπασμα του πολέμου και οι πολιτικές εξελίξεις που ακολούθησαν στο διάστημα 1939-1945 άλλαξαν το δίκτυο των πολωνικών διπλωματικών αρχών. Η επίθεση του Γ' Ράιχ στην Πολωνία σήμανε το κλείσιμο της πρεσβείας στο Βερολίνο καθώς και 14 προξενικών γραφείων στη Γερμανία, ενώ με την εισβολή της Σοβιετικής Ένωσης καταργήθηκαν οι αντιπροσωπίες στη Μόσχα, στο Κίεβο, στο Μινσκ και στο Λένινγκραντ. Το διάστημα 1939-1941, κατόπιν γερμανικών πιέσεων έκλεισαν οι αντιπροσωπίες σε χώρες που κυριαρχούνταν από το Γ' Ράιχ, όπως στη Ρουμανία, Ουγγαρία, Βουλγαρία, Γιουγκοσλαβία, Ελλάδα και Φινλανδία. Μετά την εμπλοκή της Ιταλίας στον πόλεμο, το 1940 έπαψε να λειτουργεί η πολωνική πρεσβεία στη Ρώμη, ενώ η αποστολή στην Αγία Έδρα, αναγκάστηκε να μεταφέρει την έδρα της από το ρωμαϊκό ανάκτορο σε απλά γραφεία στο Βατικανό. Σε ορισμένες χώρες, οι Πολωνοί διπλωμάτες μπορούσαν, ωστόσο, να συνεχίσουν το έργο τους. Στις έδρες τους παρέμειναν οι πρεσβείες στο Λονδίνο, στην Ουάσιγκτον και στην Άγκυρα, καθώς και οι αντιπροσωπίες στη Βέρνη, στο Μπουένος Άιρες, στη Λισαβόνα, στη Μαδρίτη, στο Μεξικό, στο Ρίο ντε Τζανέιρο, στη Σαγκάη, στη Στοκχόλμη, στο Κάιρο και στην Τεχεράνη.

Μετά την αποκατάσταση των διπλωματικών σχέσεων με τη Σοβιετική Ένωση, άρχισαν να επαναλειτουργούν 21 περιφερειακά γραφεία της Πρεσβείας της Πολωνίας στη Μόσχα. Όλα τους έπαψαν να λειτουργούν μετά την διακοπή των σχέσεων της ΕΣΣΔ με την Πολωνία μετά την ανακάλυψη των τάφων στο Κατίν το 1943.

Η Πολωνία εκτιμούσε ιδιαίτερα τις επαφές της με χώρες εκτός Ευρώπης. Προχώρησε σε αναβάθμιση της αντιπροσωπίας στη Σαγκάη σε βαθμό πρεσβείας, μεταφέροντας την έδρα της – σύμφωνα με τις επιθυμίες των κινέζικων αρχών - στην πόλη Τσονγκτσίνγκ. Εκείνη την εποχή άνοιξαν και οι διπλωματικές αντιπροσωπίες στην Οττάβα και στη Βαγδάτη.

Πρεσβεία της Πολωνικής Δημοκρατίας στην Τσονγκτσίνγκ το 1945

Καλλιτέχνες, συγγραφείς και επιστήμονες σε διπλωματική υπηρεσία

Κατά τη διάρκεια του Β 'Παγκοσμίου Πολέμου, οι διπλωματικές αποστολές ανατέθηκαν σε πολλά πρόσωπα που δεν ήταν στελέχη του Υπουργείου Εξωτερικών πριν το 1939. Στις νέες, περίπλοκες συνθήκες, οι γνώσεις, η εμπειρία και οι επαφές που διέθεταν είχαν μεγάλη αξία για την πολωνική εξωτερική πολιτική. Ως διπλωμάτες είχαν υπηρετήσει, μεταξύ άλλων, ο Γιέζυ Γκιέντροϊτς και ο Γιούζεφ Ρέτινγκερ. Πριν τον πόλεμο, ο Γκιέντροϊτς ήταν δημοσιογράφος συνδεδεμένος με το συντηρητικό στρατόπεδο. Το 1939 διορίστηκε γραμματέας του πρέσβη Ρότζερ Ρατσίνσκι στο Βουκουρέστι, όπου παρείχε ανθρωπιστική βοήθεια στους πρόσφυγες και αξιωματούχους που διέφυγαν από την Πολωνία. Το 1946 ίδρυσε το Λογοτεχνικό Ινστιτούτο και άρχισε να εκδίδει μηνιαίο περιοδικό «Kultura», το οποίο σύντομα έγινε πυρήνας της πολιτικής σκέψης της πολωνικής διασποράς.

Ο Ρέτινγκερ, πολιτικός σύμβουλος του πρωθυπουργού Σικόρσκι, μετά την αποκατάσταση των διπλωματικών σχέσεων με την ΕΣΣΔ το 1941, ανέλαβε επιτετραμμένος της πολωνικής πρεσβείας στη Μόσχα. Μετά τον πόλεμο, ήταν ένας από τους σημαντικότερους υποστηρικτές της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και της διατλαντικής συνεργασίας.

Το 1941, ένας διακεκριμένος φυσιοδίφης, καθηγητής Καζίμιεζ Βοτζίτσκι διορίστηκε Γενικός Πρόξενος στο Ουέλλινγκτον της Ν. Ζηλανδίας. Το 1940 το διπλωματικό του διαβατήριο παρέλαβε ο παγκόσμιος φήμης πιανίστας Άρτουρ Ρούμπινσταϊν, αναλαμβάνοντας «μία καλλιτεχνική αποστολή» υπέρ της Πολωνίας. Το 1942, ο συγγραφέας και δημοσιογράφος Ξαβέρη Προυσίνσκι διορίστηκε ακόλουθος τύπου στην Πρεσβεία στο Κούμπισεφ. Στο Κούμπισεφ επίσης, και στη συνέχεια στην πολωνική αντιπροσωπία στο Μεξικό, ένας άλλος συγγραφέας, ο Τεόντορ Παρνίτσκι, ανέλαβε καθήκοντα του μορφωτικού ακολούθου.

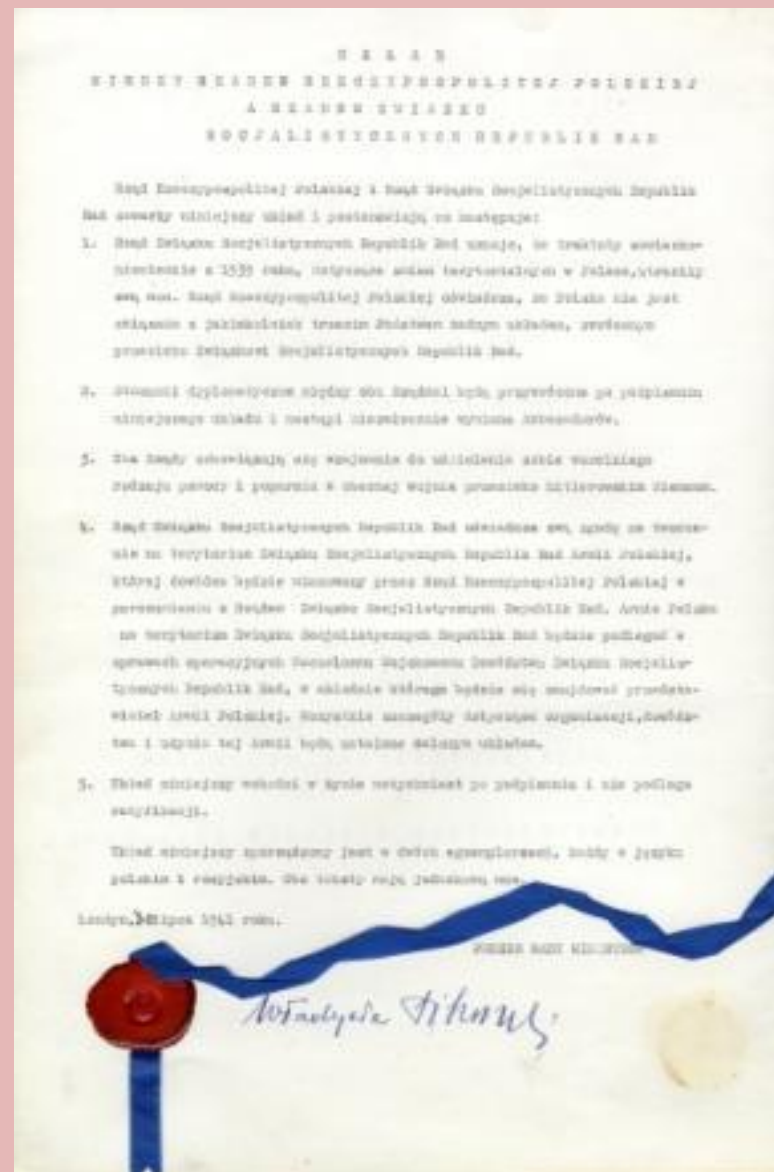

Υπηρεσιακό διαβατήριο ΥΠΕΞ του Artur Rubinstein

Η συμφωνία που έσωσε τις ζωές χιλιάδων Πολωνών

Στις 30 Ιουλίου 1941 υπογράφηκε μια συμφωνία, η οποία αφενός προκάλεσε σοβαρές διαφωνίες στην πολωνική πολιτική σκηνή και οδήγησε σε κυβερνητική κρίση, αφετέρου δε έσωσε τις ζωές χιλιάδων Πολωνών που μετά το 1939 απελάθηκαν από τις σοβιετικές αρχές στα βάθη της ΕΣΣΔ. Οι συνομιλίες μεταξύ του πρωθυπουργού Βλαντίσλαβ Σικόρσκι και του πρέσβη της ΕΣΣΔ στο Λονδίνο Ιβάν Μάισκι πραγματοποιήθηκαν λίγο μετά τη γερμανική επίθεση στη Σοβιετική Ένωση. Με παρότρυνση των βρετανικών αρχών, ο Σικόρσκι ξεκίνησε τις διαπραγματεύσεις που οδήγησαν στην σύναψη της πολωνοσοβιετικής συμφωνίας (Σικόρσκι – Μάισκι) η οποία αποκατέστησε τις διπλωματικές σχέσεις μεταξύ της Πολωνίας και της ΕΣΣΔ, ακύρωσε τις γερμανοσοβιετικές συνθήκες του Αυγούστου και του Σεπτεμβρίου 1939, προέβλεπε τη δημιουργία Πολωνικού Στρατού στη Σοβιετική Ένωση και την απελευθέρωση των Πολωνών από τις φυλακές και τόπους εξορίας.

Οι αντίπαλοι του στρατηγού Σικόρσκι τον κατηγόρησαν ότι η συμφωνία δεν επιβεβαίωνε ρητά την αναγνώριση των προπολεμικών πολωνοσοβιετικών συνόρων από τους Ρώσους. Διαμαρτυρήθηκαν επίσης για τον ορισμό των Πολωνών πολιτών, ως άτομα που υπόκεινται σε «αμνηστία», σαν να ήταν εγκληματίες, επέκριναν τον αποκλεισμό από τις διαπραγματεύσεις της ηγεσίας του Υπουργείου Εξωτερικών και κατηγόρησαν τον πρωθυπουργό για παραβίαση των συνταγματικών εξουσιών του αρχηγού κράτους. Ο Πρόεδρος Βλαντίσλαβ Ρατσκιέβιτς αρνήθηκε να υπογράψει τη συμφωνία, το κείμενο της δεν δημοσιεύτηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και οι υπουργοί: Εξωτερικών Άυγουστ Ζαλέσκι, άνευ χαρτοφυλακίου Καζίμιεζ Σοσνκόφκι και Δικαιοσύνης Μάριαν Σέιντα υπέβαλλαν τις παραιτήσεις τους. Ωστόσο, το επιχείρημα υπέρ της συμφωνίας αποδείχθηκε κείμενο – η συμφωνία έσωσε τις ζωές τουλάχιστον 115 χιλιάδων Πολωνών, οι οποίοι τους επόμενους μήνες απελευθερώθηκαν από την εξορία, έφτασαν στα σημεία σχηματισμού του Πολωνικού Στρατού και σύντομα εγκατέλειψαν τη Σοβιετική Ένωση.

Το πολωνικό κείμενο της συμφωνίας της 30ης Ιουλίου 1941, με υπογραφή του Πρωθυπουργού Βλαντίσλαβ Σικόρσκι

Η πρεσβεία στην αφιλόξενη γη

Κύριο μέλημα της Πρεσβείας της Πολωνίας που άνοιξε στη Μόσχα κατόπιν της συμφωνίας Σικόρσκι – Μάισκι ήταν η παροχή βοήθειας σε απελαθέντες Πολωνούς στην ΕΣΣΔ και η προώθηση της στρατολογίας Πολωνικό Στρατό στην ΕΣΣΔ. Η πολωνική αποστολή, μαζί με άλλες ξένες αρχές, μεταφέρθηκε από τη Μόσχα στην πόλη Κούιμπισεφ, ακόμη πιο μακριά από το μέτωπο πολεμικών επιχειρήσεων. Τις επόμενες εβδομάδες ένα δίκτυο υποκαταστημάτων της Πρεσβείας δημιουργήθηκε στην ΕΣΣΔ. Αν και δεν ήταν επίσημα προξενεία, διεκπεραίωναν τις περισσότερες προξενικές υποθέσεις: διατηρούσαν μητρώα πολωνών πολιτών, εξέδιδαν ταξιδιωτικά έγγραφα, προσπαθούσαν να τους βρουν εργασία και ελάχιστη κοινωνική πρόνοια, οργάνωναν την εκπαίδευση και την πολιτιστική ζωή των Πολωνών και κατεύθυναν τους αφιχθέντες στα στρατολογικά κέντρα στο Μπουζουλούκ και στην Τασκένδη. Από τον Αύγουστο του 1941 έως τον Απρίλιο του 1943, η Πρεσβεία και τα υποκαταστήματα της προσέφεραν βοήθεια συνολικά σε πάνω από 270 χιλιάδες άτομα που ήρθαν από 57 περιοχές και 704 κομητείες της Σοβιετικής Ένωσης.

Ο Πολωνικός Στρατός που σχηματίστηκε στην ΕΣΣΔ, τον Οκτώβριο του 1941 αριθμούσε πάνω από 40 χιλιάδες άτομα. Τους καταταχθέντες συνόδευαν άμαχοι που απελευθερώθηκαν από στρατόπεδα εργασίας και εξορίας. Δεν υπήρχαν αρκετά ρούχα, φάρμακα, τρόφιμα, όπλα και άλλα απαραίτητα για τόσο πολλούς ανθρώπους. Λαμβάνοντας υπόψη τη δραματική κατάσταση, ο διοικητής του Στρατού, στρατηγός Βλαντίσλαβ Άντερς, συμφώνησε με τον Στάλιν την μεταφορά του Πολωνικού Στρατού στο Ιράν, όπου τα σχηματιζόμενα στρατεύματα θα μπορούσαν να ελπίζουν σε καλύτερες συνθήκες. Η απόφαση για την εγκατάλειψη της ΕΣΣΔ από τον Πολωνικό Στρατό και τους χιλιάδες αμάχους διεύρυνε σημαντικά τα καθήκοντα της πολωνικής αποστολής στην Τεχεράνη. Το 1942, περίπου 116 χιλιάδες άτομα από την ΕΣΣΔ έφτασαν στο Ιράν, ανάμεσά τους πάνω από 78 χιλ. στρατιώτες και 37 χιλ. άμαχοι.

63158

RZECZPOSPOLITA POLSKA
RÉPUBLIQUE POLONAISE
ПОЛЬСКАЯ РЕСПУБЛИКА

Nº 657/42

PASZPORT-PASSEPORT-PАСПОРТ

Obywatel polski WASSERBERGER Abraham *Abraham*
Citoyen polonais
Польский гражданин Вассербергер Абрахам Абрахамович

zamieszkały w Samarkandzie
domicillé à Самарканде

w towarzystwie żony
accompagné de sa femme
в сопровождении жены

data urodzenia 09 listopada 1896 r.
date de naissance 09 novembre 1896 r.
дато и год рождения 09 ноября 1896 г.

miejsce urodzenia Kraków
lieu de naissance Kraków
место рождения Краков

stan cywilny żonaty
état civil marié

zawód i profesja buchalter i chemik przemysłowy
profession comptable et chimiste industriel
профессия бухгалтер и химик промышленный

wzrost 170 cm
taille 170 cm
рост 170 см

ciężar ciała 65 kg
poids 65 kg
вес 65 кг

barwa włosów ciemne
couleur des cheveux bruns
цвет волос темный

oczu brzo
yeux bruns
цвет глаз темный

znaki szczególne
signes particuliers
особые приметы

podpis posiadacza
signature du porteur
подпись владельца

zona - femme - жена

DZIECI-ENFANTS-ДЕТИ

imie prénom имя
wiek âge возраст
pleć sexe пола

Kraje na które paszport niniejszy jest ważny
Pays pour lesquels ce passeport est valable
Страны для которых этот паспорт действителен

F. S. R. i wszystkie kraje europejskie i sąsiednie
C. S. C. P. и все союзные и прилегающие страны

Uprząszyć się wszystkim władzom polskim okazać w razie potrzeby pomoc i opiekę osobistą w paszporcie.
Les autorités des états étrangers sont priées de prêter au porteur aide et assistance en cas de besoin.
Сам у себя и в странах иностранных помощи и поручается всем польским властям оказывать в случае надобности помощь и личную заботу.

Ten paszport wywodzi się z dnia 21 grudnia 1942 r.
Ce passeport expiré le 21 décembre 1942 r.
Этот паспорт действителен до 21 декабря 1942 г.

nie będzie ważony.
à moins de renouvellement.
если не-обновления будет возобновлен.

pieczęć
sigilum
подпись

Miejsce i data
Lieu et date
Место и время

Samarkand 30 marca 1942
Самарканд 30 марта 1942

4 K. Kasimierzek
w. Delegata Ambasady R. P.

Διαβατήριο που εκδόθηκε από το υποκατάστημα της Πολωνικής Πρεσβείας στη Σαμαρκάνδη

Από την Αφρική μέχρι τη Νέα Ζηλανδία

Μεγάλες ομάδες αμάχου πληθυσμού με γυναίκες, παιδιά και άνδρες ακατάλληλους για στράτευση, μεταφέρθηκαν από το Ιράν σε άλλες περιοχές του κόσμου: στην Βρετανική Ανατολική Αφρική (καταυλισμοί στην Τανγκανίκα, Ουγκάντα και Κένυα, συνολικά περίπου 20 χιλ. άτομα) και στη Νέα Ζηλανδία (καταυλισμός Παχιατούα, περίπου 800 παιδιά). Ένα από τα κεφάλαια της τραγικής μοίρας των Πολωνών που έφυγαν από την ΕΣΣΔ διαδραματίστηκε στην Ινδία. Το Γενικό Προξενείο της Πολωνίας στη Βομβάη περιέθαλπε περίπου 600 ορφανά παιδιά από την Πολωνία, τα οποία βρίσκονταν υπό απαράδεκτες συνθήκες στα κέντρα στρατολογίας του Πολωνικού Στρατού. Με πρωτοβουλία της προξενικής αρχής και την υποστήριξη του Πολωνικού Ερυθρού Σταυρού, τα παιδιά μεταφέρθηκαν μέσω του Ιράν και του Αφγανιστάν στην Ινδία και εγκαταστάθηκαν σε κέντρο φροντίδας στο Μπαλαχάδι, που δημιουργήθηκε χάρη στη γενναιοδωρία του Μαχαραγιά Γιαμ Σαχίμπ.

Οι πολωνικές διπλωματικές αποστολές σε χώρες εκτός Ευρώπης, οι οποίες δεν συμμετείχαν άμεσα στις πολεμικές συγκρούσεις παρείχαν επίσης βοήθεια στην έκδοση ταξιδιωτικών εγγράφων και θεωρήσεων σε πολωνούς πολίτες. Υποστήριξη για όσους το είχαν ανάγκη προσέφεραν, μεταξύ άλλων, οι διπλωματικές και προξενικές αρχές στη Λατινική Αμερική. Μετά την φυγή των Πολωνών υπηκόων από το Ιράν, περίπου 1.500 πρόσφυγες έφτασαν στο Μεξικό, όπου βρήκαν καταφύγιο στο στρατόπεδο Σάντα Ρόζα κοντά στο Λεόν. Την φροντίδα αυτής της ομάδας την ανέλαβε η διπλωματική αποστολή της Πολωνικής Δημοκρατίας στο Μεξικό.

3/10 401
W3 10

Do Konsulatu R. P. w Brytyjskiej Afryce Wschodniej.
To the Polish Consul in British East Africa.

Nr. 2244/3

Okaziciel niniejszego
The bearer of this

Nazwisko — Surname WOCIEJEWSKA Imię — Christian Name Anna

Wiek 42 Age Age 42 Płeć K. Sex F Wzrost wzrost Height small

Oczy niebieskie Colour of eyes blue Włosy blond Colour of hair fair

udaje się transportem Nr. XIX From Iran to British East Africa.
z Iranu do Brytyjskiej Afryki Wschodniej. Valid for one single journey without interruption.
Ważne na jednorazowy przejazd bez zatrzymania. This document should be immediately presented to the Polish Consulate on arriving.
Niniejszy dokument winien być okazany w Polskim Konsulacie natychmiast po przybyciu.

Teheran Dnia OCT 12 1940
Date

Podpis właściciela Kociejowska Anna w. z. [Signature]
Signature of Holder Issuing Officer

DELEGAT Z SZYBU POLSKO PGO
Opiekni nad Ludzoscima w Teheranie

Πιστοποιητικό συμμετοχής στην μεταφορά από το Ιράν προς τη Βρετανική Ανατολική Αφρική

Η έκθεση του Κάρσκι

Ένα μοναδικό κεφάλαιο στην ιστορία της πολωνικής διπλωματίας στη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου ήταν η βοήθεια προς τους Πολωνούς εβραϊκής καταγωγής. Λίγοι από αυτούς κατάφεραν να διαφύγουν από τη χώρα με το κύμα προσφύγων του Σεπτεμβρίου του 1939. Στις περιοχές όπου εισέβαλε το Γ' Ράιχ, οι Εβραίοι στερήθηκαν όλα τα πολιτικά και αστικά τους δικαιώματα, αναγκάστηκαν να ζουν σε γκέτο, καταδικάζονταν αυστηρά για παραβιάσεις κατοχικών ρατσιστικών νόμων και καθημερινά κινδύνευαν να θανατωθούν. Από το 1941, ήταν θύματα συστηματικής εξόντωσης. Μέχρι το 1945 στα γερμανικά στρατόπεδα εξόντωσης και στα γκέτο έχασαν την ζωή τους περίπου 3 εκατ. Πολωνοί Εβραίοι. Την περίοδο 1939-1941, στις περιοχές όπου εισέβαλε η ΕΣΣΔ, 100 με 300 χιλιάδες Εβραίοι μαζί με τον πολωνικό πληθυσμό απελάθηκαν στα βάθη της Σοβιετικής Ένωσης.

Ο Γιαν Κάρσκι έπαιξε ιδιαίτερο ρόλο στην ιστορία των Εβραίων στην κατεχόμενη Πολωνία. Ξεκίνησε τη διπλωματική του καριέρα πριν από το 1939 ως ασκούμενος στο Γενικό Προξενείο της Πολωνίας στο Λονδίνο με το πατρικό του όνομα Γιάν Κοζιελέφσκι και συνέχισε ως υπάλληλος στα κεντρικά γραφεία του Υπουργείου Εξωτερικών. Δραστηριοποιήθηκε στην αντίσταση ως στέλεχος του Γραφείου Πληροφοριών του Αρχηγείου του Εθνικού Στρατού. Ταξίδεψε πολλές φορές ως κούριερ μεταξύ Πολωνίας, Γαλλίας και Μ. Βρετανίας.

Το 1942, ο Κάρσκι έφερε τις πρώτες εκτενείς αναφορές μαρτύρων για το Ολοκαύτωμα στην πολωνική εξόριστη κυβέρνηση και στους ηγέτες του ελεύθερου κόσμου. Τον Ιούλιο του 1943 παρουσίασε την έκθεσή του στον Πρόεδρο των ΗΠΑ Φ. Ρούζβελτ. Οι εκθέσεις του Κάρσκι αποτέλεσαν τη βάση της διακοίνωσης της πολωνικής κυβέρνησης που εστάλη στις 10 Δεκεμβρίου 1942 προς τις κυβερνήσεις 26 χωρών, οι οποίες υπέγραψαν τη Διακήρυξη των Ηνωμένων Εθνών. Αργότερα, το σημείωμα δημοσιεύθηκε ως «Η μαζική εξόντωση των Εβραίων στην κατεχόμενη Πολωνία» και διανεμήθηκε από το πολωνικό Υπουργείο Εξωτερικών.

Το διπλωματικό διαβατήριο που εκδόθηκε στον Κάρσκι πριν το ταξίδι του στις ΗΠΑ το 1943.

Τα διαβατήρια της Παραγουάης

Από την αρχή του πολέμου, και ευρύτερα το 1942 και 1943, η πολωνική διπλωματική αποστολή στη Βέρνη παρείχε παράνομη βοήθεια σε Εβραίους πολίτες της Πολωνίας, της Ολλανδίας, της Σλοβακίας, της Ουγγαρίας και στους Εβραίων που στερήθηκαν την γερμανική ιθαγένεια. Εν γνώσει του επικεφαλής της διπλωματικής αποστολής, Αλεξάντερ Λάντος, τα στελέχη: ο Κωνστάντη Ροκίτσκι, ο Στέφαν Ρυνιέβιτς και ο Ιούλιους Κούλ οργάνωσαν ένα σύστημα παράνομης έκδοσης διαβατηρίων της Παραγουάης (σε μερικές περιπτώσεις και άλλων χωρών της Νότιας Αμερικής). Τα πρωτότυπα έντυπα αγοράζονταν από τους επίτιμους πρόξενους αυτών των χωρών στη Βέρνη. Τα έγγραφα αυτά που εκδόθηκαν σε Εβραίους τους προστάτευαν από το να μεταφερθούν σε στρατόπεδα εξόντωσης και τους έδιναν την ευκαιρία να επιβιώσουν σε στρατόπεδα αιχμαλώτων αλλοδαπών. Η πολωνική αποστολή εξέδωσε τουλάχιστον 1.000 διαβατήρια της Παραγουάης, το καθένα για πολλά μέλη της ίδιας οικογένειας. Τα έγγραφα έφτασαν μόνο σε λίγους, αλλά έσωσαν τη ζωή τουλάχιστον 800 ανθρώπων.

Ο επικεφαλής της αποστολής Αλεξάντερ Λάντος, ενημέρωνε το Υπουργείο Εξωτερικών στο Λονδίνο για το παρασκήνιο της έκδοσης παράνομων εγγράφων: «Η επιχείρησή μας βασίζεται στην απόκτηση διαβατηρίων της Νότιας Αμερικής από φιλικούς προς εμάς προξένους, ειδικά από την Παραγουάη και την Ονδούρα. Τα διαβατήρια φυλάσσονται εδώ, ενώ τα αντίγραφα τους αποστέλλονται στην Πολωνία. Αυτό διατηρεί τους ανθρώπους ασφαλείς επειδή ως «ξένοι» τοποθετούνται σε σχετικά αξιοπρεπείς συνθήκες, σε ειδικά στρατόπεδα, όπου θα παραμείνουν μέχρι το τέλος του πολέμου, διατηρώντας επαφή μαζί μας, μέσω αλληλογραφίας. Δεσμευόμαστε γραπτώς στους πρόξενους ότι το διαβατήριο προορίζεται μόνο για τη διάσωση ανθρώπων και δεν θα χρησιμοποιηθεί διαφορετικά».

PASSEPORT

N° 127/49

AU NOM DE LA RÉPUBLIQUE DE PARAGUAY

LE CONSUL
DE LA RÉPUBLIQUE DE PARAGUAY
À BERNE

1/ LEMI NEELE 11.11.1944
2/ RAHEL NEELE 15.11.1944
3/ ESTHER NEELE 20.11.1944

SIGNALEMENT

Âge de 28 ans. 1911
Profession COMMERCANT
Taille MOYENNE
Nose NORMAL
Cheveux NORMAL
Yeux FONCÉS
Bouche FONCÉS
Dentier NORMAL
Visage OVALE

Invoite par les présentes toutes les autorités et les employés chargés du maintien de l'ordre public et de la sûreté générale de laisser passer librement et sans obstacles le porteur de la présente: MONSIEUR SAMUEL HEYMANN AVEC SON ÉPOUSE JEANNE NÉE MÜLLER ET SES 3/TROIS/FILLES.

originaire de PARAGUAY
allant EN EUROPE ET EN OUTRE-MER

Le porteur est recommandé à la protection et aux bons offices des autorités.
Le présent passeport délivré est valable pour 2/DEUX/ANS.

Donné à Berne sous notre sceau le 30/TRENTE/
du mois DECEMBRE 1942/DEUX/

Signes particuliers:

Signature du porteur:

Le Consul:
R. Heigly

Το διαβατήριο της Παραγουάης που εκδόθηκε από τον υποπρόξενο Κωνστάντη Ροκίτσκι.

Η σημαντικότερη πολυμερής πρωτοβουλία

Στις 13 Ιανουαρίου 1942, στο Παλάτι του Αγίου Ιακώβου στο Λονδίνο πραγματοποιήθηκε μια διεθνής συνάντηση, υπό την προεδρία του πολωνού Πρωθυπουργού Βλαντίσλαφ Σικόρσκι, αφιερωμένη στη δίωξη γερμανών εγκληματιών πολέμου. Οι υπογράφωντες την δήλωση, η οποία εγκρίθηκε κατά τη διάρκεια της συνάντησης, ήταν εκπρόσωποι των κυβερνήσεων εννέα χωρών που βρέθηκαν υπό γερμανική κατοχή: της Πολωνίας, του Βελγίου, της Τσεχοσλοβακίας, της Ελλάδας, του Λουξεμβούργου, της Ολλανδίας, της Νορβηγίας και της Γιουγκοσλαβίας καθώς και της Επιτροπής της Ελεύθερης Γαλλίας. Οι αντιπροσωπείες των ισχυρών δυνάμεων που ήρθαν στο Λονδίνο έμειναν ως παρατηρητές, μια διαδικασία που κράτησε τη Σοβιετική Ένωση χωρίς να έχει το δικαίωμα ψήφου.

Ο Πρέσβης Έντουαρντ Ρατσίνσκι, ο οποίος από τον Αύγουστο του 1941 ήταν επικεφαλής του πολωνικού Υπουργείου Εξωτερικών, ανέφερε σχετικά: *«Διάβασα τη δήλωση εξ ονόματος της πολωνικής κυβέρνησης. Η όλη εκδήλωση ήταν έργο των δικηγόρων μας, κυρίων Ποτουλίτσκι και Κούλσκι, οι οποίοι ετοίμασαν τη δήλωση, την διαπραγματεύτηκαν και οργάνωσαν το ψήφισμα. (...) Συζητούσαμε κάτω από τα φώτα προβολέων και οι απόψεις μας μεταδόθηκαν μέσω ραδιοφώνου. Ο Έντεν στο μακρύ τραπέζι συνεδριάσεων έπαιζε το ρόλο του οικοδεσπότη, έχοντας στα δεξιά του τον Πρέσβη Μπιντλ από τις Ηνωμένες Πολιτείες και τον Πρέσβη Μπογκομολόφ από την ΕΣΣΔ».*

Η εγκριθείσα δήλωση που ανήγγειλε τη μεταπολεμική δίωξη των εγκλημάτων που διαπράχθηκαν από τις χώρες του Άξονα ήταν η πιο σοβαρή πολωνική πολυμερής πρωτοβουλία κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου και έπαιξε σημαντικό ρόλο στη γένεση της δίκης της Νυρεμβέργης.

Αίθουσα συνεδριάσεων: Ο ομιλών Πρωθυπουργός Βλαντίσλαφ Σικόρσκι (πάνω από το κείμενο της ομιλίας του, μερικώς καλυμμένος), δίπλα του στα αριστερά ο Έντουαρντ Ρατσίνσκι, στην απέναντι πλευρά του τραπεζιού οι αντιπρόσωποι των μεγάλων δυνάμεων και των βρετανικών ντομίνιον - πρώτος από αριστερά ο Πρέσβης της ΕΣΣΔ Αλεξάντρ Μπογκομολόφ, δεύτερος ο απεσταλμένος της Δημοκρατίας της Κίνας Βαν Σε, τρίτος ο Πρέσβης των ΗΠΑ Άντονι Ντρέζελ Μπιντλ, τέταρτος ο Βρετανός Υπουργός Εξωτερικών Άντονι Έντεν, πέμπτος ο Πρέσβης του Καναδά Βίνσεντ Μάσσεϊ, έκτος ο Στάνλεϊ Μπρούς, Υπάτος Αρμοστής της Αυστραλίας.

Η διπλωματία μετά το θάνατο του στρατηγού Σικόρσκι

Μετά το αεροπορικό δυστύχημα στο Γιβραλτάρ και το θάνατο του Πρωθυπουργού Βλαντίσλαβ Σικόρσκι, επικεφαλής της νέας πολωνικής κυβέρνησης ανέλαβε ο Στανίσλαβ Μικολάιτσικ. Στις 14 Ιουλίου 1943 στην θέση του Υπουργού Εξωτερικών τοποθετήθηκε ο Ταντέους Ρόμερ, πρώην πρέσβης στην Πορτογαλία, στην Ιαπωνία και στην Μόσχα από το 1942 έως την διακοπή των πολωνοσοβιετικών σχέσεων. Η περίοδος της υπουργίας του ήταν μια εποχή αποδυνάμωσης της διεθνούς θέσης της Πολωνίας. Στο συνέδριο της Τεχεράνης στο τέλος του 1943, απουσία των Πολωνών, καθορίστηκε το βασικό σχήμα των συνόρων της Πολωνίας. Η σοβιετική κυβέρνηση λειτουργούσε εκείνη την εποχή με τη μέθοδο των τετελεσμένων στα εδάφη που είχαν καταληφθεί από τον Κόκκινο Στρατό. Στην ανατολική Πολωνία τοποθέτησε τη δική της διοίκηση και δημιουργούσε ένα κέντρο εκτελεστικής εξουσίας με τη μορφή της Πολωνικής Επιτροπής Εθνικής Απελευθέρωσης. Την αδύναμη θέση της πολωνικής κυβέρνησης ανέδειξε ιδιαίτερα η επίσκεψη του Μικολάιτσικ στη Μόσχα τον Αύγουστο του 1944, όταν ο Πρωθυπουργός δεν κατάφερε να πάρει βοήθεια για την μαχόμενη Βαρσοβία. Οι δυτικοί σύμμαχοι ζητούσαν από την πολωνική πλευρά να υποχωρήσει στους Ρώσους στο αίτημα για αναγνώριση των συνόρων και της ακεραιότητας του πολωνικού κράτους.

Τον Νοέμβριο του 1944, η κυβέρνηση του Μικολάιτσικ διχασμένη από εσωτερικές διαφωνίες για την εξωτερική πολιτική, τις πολωνοσοβιετικές σχέσεις και το μελλοντικό πολωνικό κράτος, παραιτήθηκε. Στο νέο υπουργικό συμβούλιο, υπό τον Τόμας Αρτσισέφσκι, το χαρτοφυλάκιο του τελευταίου Υπουργού Εξωτερικών της εξόριστης πολωνικής κυβέρνησης στο Λονδίνο που αναγνωρίστηκε από τους συμμάχους, ανέλαβε ο Άνταμ Ταρνόφσκι, πρώην πρέσβης στη Βουλγαρία. Η απομάκρυνση της κυβέρνησης από την επιρροή στις αποφάσεις που αφορούσαν την Πολωνία ήταν εμφανής στη διάσκεψη της Γιάλτα τον Φεβρουάριο του 1945, όπου οι δυτικοί ηγέτες συμφώνησαν να παραδώσουν την Πολωνία στη σφαίρα επιρροής της ΕΣΣΔ. Η κυβέρνηση του Αρτσισέφσκι αντιτάχθηκε σθεναρά όμως δεν επετράπη καν η δημοσίευση αυτής της διαμαρτυρίας.

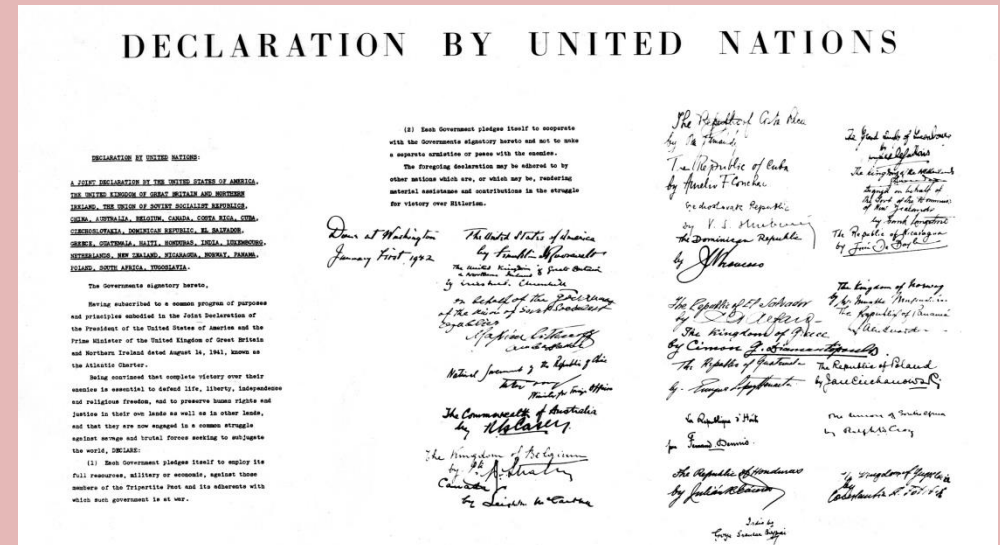

Η άφιξη της πολωνικής αντιπροσωπείας στο Λονδίνο μετά το τέλος της επίσκεψης του Πρωθυπουργού Στανίσλαβ Μικολάιτσικ στη Μόσχα, 13 Αυγούστου 1944. Στην πρώτη σειρά στη μέση, με ξεκούμπωτο παλτό ο Πρωθυπουργός Μικολάιτσικ, δεξιά, με ένα καπέλο στο χέρι ο Υπουργός Ταντέους Ρόμερ, με το ανοιχτόχρωμο παλτό ο Υπουργός Γιαν Στάντσικ, δίπλα του ο Υπουργός Άμυνας, στρατηγός Μάριαν Κούκιελ και τελευταίος στα δεξιά ο πρώην Πρέσβης της Πολωνίας στη Μόσχα Στανίσλαβ Κοτ.

Εφόσον δεν υπάρχει η πολωνική σημαία – ας ακουστεί ο Εθνικός Ύμνος!

Στις 12 Ιουνίου 1941, ο εκπρόσωπος της πολωνικής κυβέρνησης μαζί με εκπροσώπους 13 άλλων χωρών συμμετείχαν σε μια συμμαχική διάσκεψη στο Λονδίνο, αφιερωμένη στη συνεργασία για τη διασφάλιση, στο μέλλον, διαρκούς ειρήνης βασιζόμενης στην αποποίηση της επιθετικότητας. Στα τέλη Σεπτεμβρίου 1941, ο πρέσβης Έντουαρντ Ρατσίνσκι ενημέρωσε τους ηγέτες των ΗΠΑ και της Μεγάλης Βρετανίας σχετικά με την υποστήριξη των πολωνικών αρχών στον Χάρτη του Ατλαντικού, που εγκρίθηκε στις 14 Αυγούστου 1941. Την 1^η Ιανουαρίου 1942, ο πολωνός πρέσβης Γιαν Τσιεχανόφσκι, υπέγραψε στην Ουάσιγκτον τη Διακήρυξη των Ηνωμένων Εθνών. Έκτοτε οι υπογράφουσες χώρες παρουσιάζονται επίσημα ως Ηνωμένα Έθνη.

Η πολωνική πλευρά συμμετείχε ενεργά στις δράσεις της νεοσυσταθείσας κοινότητας, παίρνοντας μέρος, μεταξύ άλλων, στο έργο της UNRRA - Οργανισμού Περιθάλψεως και Αποκατάστασης των Ηνωμένων Εθνών, που δημιουργήθηκε για να βοηθήσει τις απελευθερωμένες περιοχές στην Ευρώπη και στην Ασία και τα θύματα του πολέμου. Παρά τη συμμετοχή της, στην οικοδόμηση των Ηνωμένων Εθνών, η Πολωνία, ως το μόνο ιδρυτικό μέλος, δεν συμμετείχε στη διεθνή ιδρυτική διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών στο Σαν Φρανσίσκο, τον Απρίλιο και τον Ιούνιο του 1945. Η πρόσκληση ανεστάλη έως ότου σχηματίζονταν η Προσωρινή Κυβέρνηση Εθνικής Ενότητας στην Πολωνία. Κατά τη διάρκεια συναυλίας, που διοργανώθηκε στο πλαίσιο της διάσκεψης, ο παγκοσμίου φήμης πολωνός πιανίστας Άρτουρ Ρούμπινσταϊν πριν από την ερμηνεία του είπε: «Σε αυτήν την αίθουσα όπου συγκεντρώθηκαν μεγάλα έθνη για να κάνουν αυτόν τον κόσμο καλύτερο, δεν βλέπω τη σημαία της Πολωνίας, για την οποία διεξήχθη αυτός ο σκληρός πόλεμος. Έτσι λοιπόν τώρα θα παίξω τον εθνικό ύμνο της Πολωνίας!». Το κοινό τον αποθέωσε.

Πρωτότυπη Διακήρυξη των Ηνωμένων Εθνών – υπογραφή του Πρέσβη Γιαν Τσιεχανόφσκι στην δεξιά στήλη, τρίτη από κάτω.

Ο Νέστωρ της πολωνικής διπλωματίας

Ο πόλεμος επηρέασε αισθητά τη ζωή του πολωνού Πρέσβη στην Αγία Έδρα, του Καζίμιεζ Παπέ. Ο διδάκτωρ Νομικής του Πανεπιστημίου Γιαγγελόνιαν, κατά τη διάρκεια του μεσοπολέμου υπηρέτησε ως διπλωμάτης στη Χάγη, στο Βερολίνο, στην Κοπεγχάγη, στην Άγκυρα και στο Ταλίν. Το 1929 έγινε γενικός πρόξενος στην Καινιξβέργη, το 1932 - Γενικός Επίτροπος της Πολωνίας στην Ελεύθερη Πόλη του Γκντανσκ, και το 1936 - Πρέσβης της Πολωνίας στην Τσεχοσλοβακία. Δύο μήνες πριν από την επίθεση της Γερμανίας στην Πολωνία, ξεκίνησε την αποστολή του, ως Πρέσβης της Πολωνίας στο Βατικανό. Μετά την έναρξη του πολέμου, επανειλημμένα, αν και ανεπιτυχώς, ζητούσε από τον Πάπα Πίο ΙΒ΄ την σαφή δήλωση του, για την αλληλεγγύη προς το πολωνικό έθνος. Ενημέρωνε επίσης τη Γραμματεία του Βατικανού για τη δραματική κατάσταση του εβραϊκού πληθυσμού στην κατεχόμενη Πολωνία.

Ο Kazimierz Papée εκτελούσε χρέη Πρέσβη της Πολωνίας και μετά το τέλος του πολέμου, διότι η Αγία Έδρα δεν αναγνώρισε τις νέες πολωνικές αρχές και συνέχισε να διατηρεί διπλωματικές σχέσεις με την εξόριστη πολωνική κυβέρνηση στο Λονδίνο. Μέχρι το 1958 κατείχε την θέση του Πρέσβη και του Πρύτανη του διπλωματικού σώματος στο Βατικανό, ενώ μετά το θάνατο του Πάπα Πίου ΙΒ΄ και έως το 1976 διετέλεσε διοικητής της Πρεσβείας της Πολωνικής Δημοκρατίας στην Αγία Έδρα. Απεβίωσε το 1979. Ήταν ο μακροβιότερος διπλωματικός αντιπρόσωπος της πολωνικής κυβέρνησης στην εξορία.

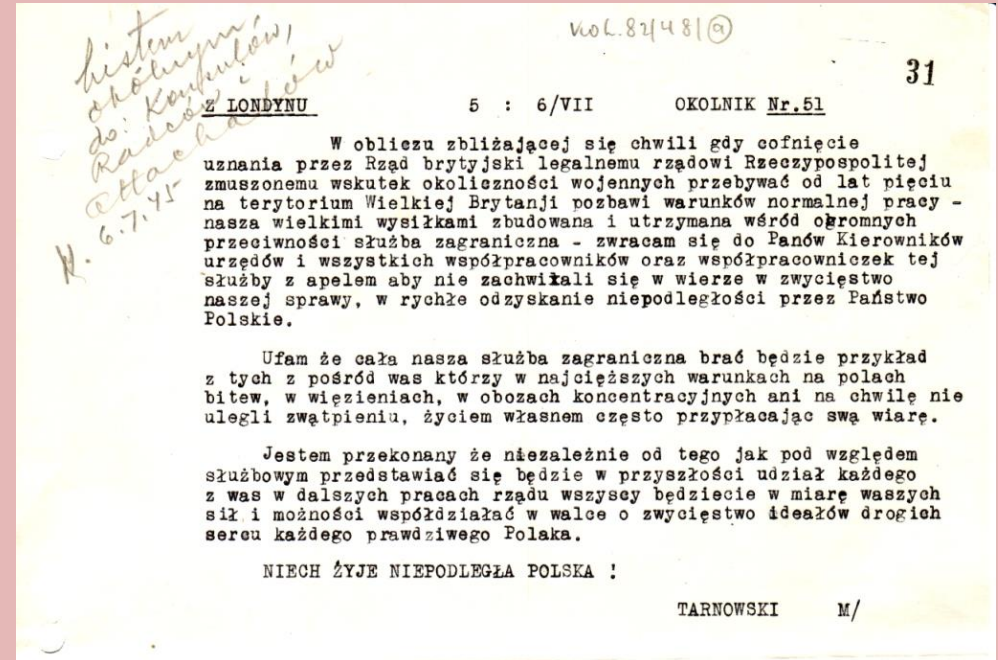
Επίσκεψη της Διοίκησης του Πολωνικού Στρατού στο Βατικανό, 20 Ιουνίου 1944. Στην πρώτη σειρά στο κέντρο με τη στολή, ο στρατηγός Βλαντίσλαβ Άντερς, δίπλα του αριστερά, ο στρατηγός Μίχαλ Καρασέβιτς-Τοκαζέφσκι και ο επίσκοπος Γιούζεφ Γκαθλίνα, δεξιά με διπλωματική στολή ο Πρέσβης Καζίμιεζ Παπέ.

Ζήτω η ανεξάρτητη Πολωνία!

Στα τέλη του 1944 και στις αρχές του 1945, το Υπουργείο Εξωτερικών είχε ακόμη σε όλο τον κόσμο 7 πρεσβείες, 33 αντιπροσωπείες και 139 προξενικά γραφεία. Τον Φεβρουάριο του 1945, οι ηγέτες των δυνάμεων του αντιχιτλερικού συνασπισμού – ο Τσόρτσιλ, ο Ρούζβελτ και ο Στάλιν - συμφώνησαν στη Γιάλτα να παραδώσουν την Πολωνία στη σφαίρα επιρροής της ΕΣΣΔ. Παρά την επιδείνωση της διπλωματικής τους θέσης, οι πολωνικές αντιπροσωπείες συνέχισαν τις δραστηριότητές τους μέχρι τις αρχές του Ιουλίου του 1945. Τότε έκλεισαν οριστικά, μετά την ανάκληση αναγνώρισης της εξόριστης πολωνικής κυβέρνησης στο Λονδίνο και την σύναψη σχέσεων από σχεδόν όλες τις χώρες με την Προσωρινή Κυβέρνηση Εθνικής Ενότητας που ιδρύθηκε στην Πολωνία σύμφωνα με τις αποφάσεις των Τριών Μεγάλων Δυνάμεων στην Διάσκεψη της Γιάλτας. Πριν την παύση λειτουργίας τους προηγήθηκε η καταστροφή των αρχείων και των εγγράφων των αντιπροσωπειών. Η φροντίδα των κτιρίων που ανήκαν στο πολωνικό κράτος ανατέθηκε σε αντιπροσωπείες τρίτων χωρών ή στις αρχές της χώρας υποδοχής.

Στις 6 Ιουλίου του 1945, μία ημέρα μετά την ανάκληση αναγνώρισης της πολωνικής κυβέρνησης από τις σημαντικότερες χώρες της Συμμαχίας, ο Υπουργός Άνταμ Ταρνόφσκι απέστειλε εγκύκλιο στους επικεφαλής όλων των πολωνικών αποστολών, στην οποία δήλωσε: «Είμαι πεπεισμένος ότι ανεξάρτητα από το πώς θα διαμορφωθεί επαγγελματικά στο μέλλον η συμμετοχή του καθενός από εσάς στο περαιτέρω έργο της κυβέρνησης, όλοι σας, στο μέτρο του δυνατού θα βοηθήσετε στον αγώνα για τη νίκη των ιδανικών που υπάρχουν στην καρδιά κάθε αληθινού Πολωνού. Ζήτω η ανεξάρτητη Πολωνία!»

Η εγκύκλιος του υπουργού Ταρνόφσκι από τις 6 Ιουλίου του 1945.